

1/2015. (VII.7.) OBT állásfoglalást:

A véleménynyilvánítás, a gyülekezés és egyesülés szabadsága a bírót is megillető alapjog, ugyanakkor a bírák közjogi státusa, politikai függetlenségének követelménye és a közérdek szolgálata miatt magánemberként is mindenkor őrizniük kell pártatlanságukat, méltónak kell maradniuk hivatalukhoz.

I.

Önmagában nem etikátlan az, ha a bíró a törvényes keretek között szervezett rendezvényen részt vesz, ügyelnie kell azonban arra, hogy ne keltse ezzel bármely politikai vagy egyéb, szélsőséges irányzat iránti elkötelezettség látszatát, tartózkodnia kell továbbá attól, hogy viselkedése a közvéleményben vagy annak egy részében visszatetszés kiváltására legyen alkalmas.

II.

Általánosságban véve nem tiltott, hogy a bíró véleményének hangot adjon. E jogával azonban csak úgy élhet, hogy azzal a bírósági szervezet tekintélyét nem veszélyeztetheti, az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat nem sértheti. Ennek érdekében tudatosan törekednie kell annak elkerülésére, hogy véleményének kinyilvánításával másokat aktuálpolitikai jellegű vagy kétes következtetések levonására indítson.

III.

Elvárható, hogy a bíró magánemberként csak olyan ügyeket támogasson nyilvánosan, melyekkel a bírói függetlensége, elfogulatlansága, befolyásolhatatlansága a bírói útra tartozó egyetlen ügyben sem válik megkérdőjelezhetővé. Ennek érdekében köteles mindenkor körültekintően tájékozódni, és különös gondot fordítani arra, hogy verbális vagy bármely egyéb megnyilvánulása ne jelenítsen meg olyan tartalmat, amely mások számára politikainak vagy a politikához kapcsolódónak tűnhet.

I n d o k o l á s :

Az etikai eljárás kezdeményezői a következő bírói magatartásokkal kapcsolatban kérték az Országos Bírói Tanács (továbbiakban: OBT) állásfoglalását.

Kérték annak megállapítását, hogy nem ütközik az Etikai kódex rendelkezéseibe, ha bíró hallgatóként/felzólóként vagy meghívott előadóként részt vesz nem párt, nem pártalapítvány, nem saját bevallása szerint párthoz kötődő szervezet által szervezett és nem közvetlenül pártpolitikai témájú szakpolitikai vagy általános politikai, de nem pártpolitikai közéleti eseményeken, így nem értékelhető a bíró

terhére a nem tiltott, általános politikai témák közé tartozó külpolitikai, történelmi, emberi jogi, alkotmányjogi tárgyak, gondolatok, utalások, minősítések, az igazságszolgáltatással kapcsolatos nézeteinek kifejtése, az ezzel kapcsolatos eseményeken történő részvétel. Fentieket konkrétizálva kérték annak megállapítását, hogy nem etikátlan a Budapest Pride-on, a Kádár-rendszer és az igazságszolgáltatás összefüggéseiről szóló történészkonferencián, a székely autonómia melletti tüntetésen, adózási, környezetvédelmi kérdésekben, roma polgártársaink és az igazságszolgáltatás kapcsolatáról tartott megbeszéléseken, demonstrációkon, „flashmob”-okon történő részvétel, felszólalás, prezentáció. A kérelem indokolásaként kitértek arra, szakpolitikai kérdésekben, külpolitikai, történelmi, emberi jogi, alkotmányjogi tárgyakkal összefüggésben meggyőződését a bíró akkor is kifejezheti nem tiltott rendezvényeken, ha az közelebb/távolabb áll a kormányétól vagy az ellenzékétől, nem értékelhető a bíró terhére az igazságszolgáltatással kapcsolatos nézeteinek kifejtése, az ezzel kapcsolatos eseményeken történő részvétel. Okfejtésük szerint ezzel ellentétes álláspont egyfajta etikai szájkosártörvényt, „chilling effect”-et valósítana meg és a társadalomtól elszigetelt, „elefántcsonttoronybeli” bírák elavult koncepciójának felelne meg.

A 11/2015. (II.10.) OBT határozat 2.§-a tartalmazza az etikai eljárás lefolytatása iránti kérelem befogadhatóságának feltételeit. Az OBT úgy ítélte meg, hogy az indítványozóknak a felvetései az alapvető etikai jelentőségű kérdések körébe esnek különösen a bírói függetlenséget, a bírói tekintélyt érintően. A fentiek alapján az OBT az etikai kérelmet 2015. május 12-én befogadta.

Az OBT álláspontja az eljárás kezdeményezői által felvetett kérdésekben a következő.

A bírák közjogi státusa parancsolóan írja elő a politikai függetlenséget és semlegességet, a jogrend fenntartása és a jogkövetés betartása érdekében végzett hivatásszerű tevékenység pedig velük szemben a magánéletben is a szokásosnál magasabb társadalmi elvárásokat támaszt, így megnyilvánulásaikban magánemberként is hivatalukhoz méltóan kell viselkedniük.

A fentiekkel összhangban írja elő az Etikai Kódex az 1. cikkében, „a bíró az ítélező tevékenysége során minden befolyástól mentesen jár el, érvényesítve a felekkel való egyenlő bánásmód elvét. Munkája során még a látszatát is kerüli annak, hogy bárkinek kedvez, eljárása és döntése pártos vagy előítéleten alapul. Az ügyek eldöntésében - az anyagi és eljárásjogi előírások keretei között, összhangban a saját lelkiismeretével - szabadságot élvez. A bírónak tartózkodnia kell a törvényhozó és végrehajtó hatalomhoz fűződő szükségtelen kapcsolatoktól és befolyásolástól oly módon, hogy ez kívülállók számára is nyilvánvaló legyen”. Szoros összefüggésben van az etikai eljárás tárgyával a 3. Cikk (1) bekezdése, amely szerint „a bíró tisztségének gyakorlása során és a magánéletében jogkövető, magatartásával erősíti a bíróság iránti közbizalmat és tiszteletet. Mind a viselkedésében, mind a külsőségeiben távol tartja magát a szélsőségektől, megjelenése mindenkor alkalomhoz illő és hivatásához méltó. Nyilvánosság előtt nem kerül olyan helyzetbe, amely méltatlan a bírói hivatásához”. Míg a (3) bekezdés értelmében „a

bíró a baráti és magánéleti kapcsolatait, valamint szabadidejének eltöltését úgy alakítja, hogy az a hivatásának méltóságát, pártatlanságát, illetve annak látszatát se veszélyeztesse”.

Előre kell bocsátani, hogy az OBT álláspontja szerint nem lehet etikai eljárás tárgya annak vizsgálata, hogy az etikai rendelkezések megsértéseként értékelhető-e bírónak valamely konkrét - közelebről a beadványban nevesített - rendezvényeken, vagy bizonyos rendezvényszervező által szervezett eseményen való jövőbeni részvétele, vagy megnyilatkozása, mivel egy bizonyos rendezvényen való megjelenésre való felhatalmazás, felszólalás előzetes engedélyezése meghaladja az etikai eljárás kereteit. Csak az adott esetben vizsgálható, hogy egy magatartás, tevékenység mennyiben egyeztethető össze az etikai normákkal.

Az etikai eljárás alapjául szolgáló beadvány alapján eljárva ezért az OBT három kérdésben, *a bíró nyilvános rendezvényen való részvételével, magánvéleményének kinyilvánításával és az általa támogatható ügyekkel kapcsolatban foglalt állást.*

Szükséges előjáróban leszögezni, hogy a bírák közszereplői minősége helyi, vagy akár országos szinten elkerülhetetlenül olyan közismertséget eredményez, amely önmagában komoly súlyt ad a bíró közéleti rendezvényen való részvételének. Ebből következően a külső megfigyelő részéről önkéntelenül adódhat, hogy a bíró - hivatalának köszönhetően - a megjelenésével az igazságszolgáltatást képviseli. Így megnyilvánulásai - miután a bírósági szervezet tagjától származnak - hivatalos álláspontnak tűnhetnek, továbbá alappal lehet számítani arra is, hogy erről a széleskörű nyilvánosság számára hírt adnak.

Az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében írt békés gyülekezés és a IX. cikk (1) bekezdésében rögzített véleménynyilvánítás szabadságának joga mindenkit, így a bírót is megillető alapjog. Elvitathatatlan joga tehát a bíráknak is - a törvényes keretek között szervezett rendezvényen - részt venni, azon akár felszólalni, valamint alkotmányos jogok mellett kiállni, ügyeket támogatni. Ugyanakkor a bírói pályára lépéssel, a bírói esküben foglaltak vállalásával, ennek folytán a korlátozott terjedelmű vélemény-nyilvánítási jog ismeretében köteles a bíró akár a valós ügyeket érintő, vagy össznemzeti érdekek, humanitárius célok melletti kiállása esetén is fokozottan ügyelni arra, hogy megnyilvánulásaival ne közvetítsen pártpolitikai üzenetet. Jogos követelmény ezért, hogy a bíró magánemberként megjelenésével, felszólalásával, vagy más egyéb módon csak olyan ügyeket támogasson nyilvánosan, melyek által a bírói függetlensége, részrehajlás-mentessége a bírói útra tartozó ügyek egy részében sem válik kérdésessé, elvárható továbbá e magatartása tanúsítása terén a mértéktartás, azaz törekedjen megelőzni, hogy megszólalásai, viselkedése miatt döntéshozói erkölcsi tekintélye az általános társadalmi felfogás szerint megkérdőjelezhetővé váljon. Mindezek érdekében köteles mindenkor őrizni a pártatlanság, a befolyásolás-mentesség, az előítélet-mentesség látszatát is, és előre felmérni verbális, nem verbális megnyilatkozásai - sőt a szimbolikus jelentőségű külsőségek, adott esetben akár az ülésrend, vagy a közismert felszólalók, petíció vagy vendégkönyv aláíróinak személye által sugallt állásfoglalására, vagy elfogultságára levonható következtetések - lehetséges következményeit.

A kérelemben szerepeltetett, a tárgyat tekintve az igazságszolgáltatással kapcsolatos megnyilvánulások terjedelmét külön nevesítve célzó indítvánnyal kapcsolatban az OBT úgy foglalt állást, hogy a bíró véleménynyilvánításának lehetősége szolgálati viszonyának ideje alatt nem a megszólalás témája, hanem annak tartalma és módja tekintetében korlátozott. Kívánatos tehát, hogy a bíró szakmai tárgyban tett megszólalásaiban is tartózkodjon attól, hogy azok az adott közegben aktuálpolitikai tartalmúnak tűnjenek, ennek érdekében tudatosan törekedjen annak elkerülésére, hogy az igazságszolgáltatás helyzetét, reformját érintő véleményének kinyilvánításával másokat pártpolitikai jellegű következtetések levonására indítson, vagy öncélúan, konstruktivitást nélkülöző hangvétel használatával a jogász hivatás tagjait sértse. E tekintetben az OBT az általa elfogadott etikai kódex fentebb idézett rendelkezéseit értelmezve továbbra is irányadónak tekinti a Magyar Bírói Egyesület Országos Bírói Etikai Tanácsának gyakorlata során kialakított azon elvi álláspontot (2/2007. OBET), melynek lényege szerint a bíró az alkotmányos többletgaranciákkal biztosított szolgálati jogviszonyának fennállása alatt jogalkalmazó, hivatásának gyakorlásával kifejezetten a jogkövető magatartást mozdítja elő. Ezért, ha a bíró meggyőződése szerint az igazságszolgáltatást érintő hatályos rendelkezések sértik az alkotmányos jogokat, lehetősége van arra, hogy jogszabály megsemmisítése iránt az Alkotmánybírósághoz forduljon, a hivatali út igénybe vételével keressen jogorvoslatot, vagy tudományos, oktatói, egyéb szakmai tevékenysége során kritikai észrevételeit megtegye, ahhoz azonban nincs joga, hogy közvélemény részére tájékoztatás adására feljogosított személy feladatkörét átvegye, vagy a hivatására vonatkozó jogszabályokba és az Etikai Kódexbe ütköző módon fejtse ki e tevékenységét, mivel ez a bírósági eljárásba vetett bizalom és a bírósági szervezet integritásának erősítése ellen hat.

Az Országos Bírói Tanács állásfoglalását a 11/2015. (II.10.) OBT határozatban meghatározott ügyrend szerinti eljárásban hozta meg. Elrendeli az Ügyrend 11. §-ban írtak alapján a fenti állásfoglalás OBT honlapján való közzétételét.